

موضوع مقاله : ظهور منجی از دیدگاه شرایع الهی

نویسنده مسئول : دانشجوی ارشد ، توران رازقی ریزوندی ، رشته اعجاز قرآن ، دانشکده علوم قرآنی کرمانشاه

استاد راهنما : دکتر مسعود اقبالی هیات علمی دانشکده علوم قرآنی کرمانشاه

چکیده

بر اساس بررسی های انجام شده در منابع و مقالات با تکیه بر آیات قرآنی به نظری رسدکه همه ادیان با اعتقاد به یک منجی که در آخر الزمان قبل از برپایی قیامت خواهد آمد اعتقاد مشترک دارند و پیامبران پیشین آمدن منجی را به یکدیگر در آینده نوید داده اند که با توجه به گونا گونی اعتقادات آنها در نهایت به یک هدف مشترک نزدیک اعتقاد همه ادیان بر پیروزی حق بر باطل و برپایی عدالت توسط منجی و وارث شدن مستضعفان و صالحان و پیشینه این باور ها در اعتقاد اولیه آنها ریشه داشته و وجه اشتراک آنها بیش از وجه افتراق آنهاست در این مقاله ، بر آنیم تا مسئله ((موعود)) را در ادیان مختلف مورد بررسی قرار داده و چهره روشنی از آن ارائه کنیم و وزن هر یک از ادیان را نیز در پرتو آن آشکار سازیم . این پژوهش در پی پاسخ به این سوال است که دیدگاه ادیان الهی نسبت به مساله ظهور چگونه خواهد بود در مورد هر کدام بحث خواهد نمود روش تحقیق در این مقاله توصیفی و تحلیلی می باشد در این مقاله با استفاده از روش اسنادی و تحلیل محتوا و رجوع به کتب مقدس و منابع غالباً درجه اول، پس از مروری مختصر به برخی از بشارتهای گذشتگان و سخنان پیامبران الهی به تحلیل و گونه شناسی اندیشه موعود در این ادیان پرداخته شده است و هدف اصلی پژوهش بررسی وضعیت شرایع بزرگ الهی با توجه به دیدگاه آنها در آخر الزمان و روشن نمودن وضعیت آنها می باشد . در نتیجه این پژوهش یکی از عوامل قوام و همبستگی و ویژگی های مشترک در تمام آنها امید به آینده جهان است .

کلید واژه ها : رجعت - شرایع الهی- پیروان-فلسفه ظهور- معنائشناسی

مقدمه

تصویر سازی از شرایع الهی در قرآن کریم همواره با ادبیاتی نشأت گرفته از آموزه های تربیتی و اجتماعی همراه است. قرآن کریم، کتاب تورات و انجیل را نور و رحمت و هدایت معرفی کرده می فرماید: «وَأَتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ»

﴿المائدة: ٤٦﴾. دین مبین اسلام، به عنوان آخرین دین الهی و تکمیل کننده تعالیم دیگر شرایع الهی، سرشار از آموزه‌های اعتقادی، تربیتی و رفتاری است که قوام بخش اعتقاد به یگانگی خداوند است: «إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ» ﴿آل عمران: ١٩﴾. همانطور که در این آیه ذکر شده، پیروان کتاب آسمانی بنا به دلایل مختلف و ظلم و ستم ما بین خود، به تحریف و تغییر برخی مطالب آنها همت گماشته و آموزه‌های آن را از مسیر حقیقی خود منحرف کردند. از این رو، امروزه می‌بینیم که اصلی‌ترین مسأله در شرایع الهی قبل از اسلام از جمله یهود و مسیحیت، اعتقاد به خدای یگانه نیست، چراکه اعتقاد به تثلیث، در مسیحیت وجود دارد و با توجه به تحریفاتی که در تعالیم سایر شرایع صورت گرفته، از مسیر توحید فاصله گرفته‌اند. با این وصف آنچه که می‌تواند وجه مشترک اعتقادی در همه شرایع باشد، باور داشتن به ظهور یک منجی است که روزی دنیا را پر از عدل و داد و خالی از ظلم و ستم خواهد نمود. در واقع با بررسی‌های انجام شده در می‌یابیم که همه شرایع به ظهور مصلح و منجی در زمانی معین معتقدند و بر این باورند که بساط ظلم و جور را از بین خواهد برد، هر چند سیما و سیرت آخرین منجی و شرایط ظهور او در اسلام به دقیق‌ترین صورت با تکیه بر نصوص قرآنی و روایی ترسیم شده است. بنابراین، لذا پژوهش حاضر ضرورت حل مسأله را دو چندان می‌کند. با توجه به برخی برداشت‌های نادرست از فلسفه ظهور و وضعیت شرایع الهی و تصور اینکه غرق شدن اهل کتاب و یا سایر شرایع غیر الهی در فساد و منجلا ب، باعث ظهور خواهد شد و هدف اصلی ظهور، صرفاً مبارزه با این گروه‌ها خواهد بود، برداشت‌های نادرست و جبهه‌گیری‌های افراطی در این باره پدید آمده است، اما نگاهی عمیق به آموزه‌های قرآنی و احادیث نبوی و نیز تعالیم انبیاء الهی، ناتمام بودن و نقص چنین باورهایی را آشکار می‌کند.

١. دیدگاه اسلام :

الف : زمان ظهور

در ادیان الهی و در روایات اسلامی به تاریخ دقیق ظهور اشاره نشده ولی از نشانه‌ها و شرایط و وضعیت ظهور و علائم آن سخن به میان آمده است لذا این بحث از مصادیق علوم غیبی و اسرار الهی می‌باشد که مثل قیامت جز خدا کسی تاریخ دقیق این اتفاق را نمی‌داند که امام رضا (ع) از پیامبر گرامی اسلام نقل نموده است و کسی جز خداوند نمی‌داند و به طور ناگهانی اتفاق می‌افتد . (موسوی اصفهانی، مکمال المکارم، ۱۳۸۳ق، ج ۲، ص ۱۶۰).

ب: علائم ظهور

در روایات آمده است که برای آخر الزمان نشانه‌هایی وجود دارد و ظهور منجی به قیامت تشبیه شده است همچنان که قیامت دارای علائمی ست ظهور منجی هم دارای علائمی است که قبل از ظهور اتفاق می افتد (شیخ صدوق، کمال الدین و تمام النعمة، مؤسسة الأعلمی للمطبوعات، ج ۲، ص ۵۸۸). در کتابها این نشانه‌ها به خاطر اینکه رویدادهای ظهور هستند علائم عصر ظهور نامگذاری شده اند (شیخ طوسی، الغیبة، ۱۳۵۰ ش، ص ۳۴۰) که به ترتیب اشاره ای به آنها خواهیم نمود و عبارتند از :

۱. خروج سفیانی ها . (شیخ صدوق، کمال الدین و تمام النعمة، مؤسسة الأعلمی للمطبوعات، ج ۲، ص ۵۸۸).
 ۲. کسوف خورشید در نیمه ماه رمضان و خسوف ماه در پایان آن . (شیخ طوسی، الغیبة، ۱۳۵۰ ش، ص ۳۰۴).
 ۳. طلوع خورشید از مغرب . (اربلی، کشف الغمّه، ۱۳۸۱ ش، ج ۳، ص ۲۶۶) ۴. خرابی مسجد کوفه و خروج یمانی و حلال دانستن مال و خون مردم (شیر، حق الیقین فی معرفة اصول الدین، ۱۳۷۵ ق، ص ۱۲۶).
- در روایات اسلامی برای دوران آخر الزمان، نشانه‌هایی آمده است که به نشانه‌های آخر الزمان معروف است و از این لحاظ ظهور موعود به قیامت تشبیه شده است، زیرا همچنان که قیامت علائمی دارد (اشراف الساعه)، ظهور موعود نیز دارای نشانه‌هایی است که قبل از آن رخ می‌دهند و در بعضی از کتابها این نشانه‌ها از آن رو که رویدادهای مهم عصر ظهور هستند، به علائم ظهور معروف شده‌اند. (کلینی، الکافی، ۱۳۷۵ ش، ج ۳، ص ۱۱). برخی از این نشانه‌ها عبارتند از:

خروج سفیانی- ظهور سید حسنی، اختلاف بنی عباس در مُلک و ریاست- کسوف خورشید در نیمه ماه رمضان و خسوف ماه در پایان آن -طلوع خورشید از مغرب -قتل نفس زکیه- خرابی مسجد کوفه، خروج یمانی، حلال شمرده شدن خون و مال مردم -خروج دجال که در روایات اسلامی آمده است که وی چهل روز در زمین درنگ می‌کند و بسیاری از افراد سست ایمان به او می‌گرایند و این به علت کارهای خارق العاده‌ای است که انجام می‌دهد) علامه مجلسی، بحار الأنوار، ۱۴۰۳ ق، ج ۵۲، (

قرار گرفتن افراد نالایق در مدیریت جامعه، اطاعت مرد از همسر خویش، بزرگ شمردن مال دنیا، عدم امنیت

(خزاعی مروزى، الفتن، دار الكتب العلمية، ص ۳۶.) و خلی وقایع دیگر تفاوت با نشانه‌های قیامت

در قرآن کریم و روایات اسلامی، اصطلاحی به نام اشراف الساعه وجود دارد که به معنای مجموعه حوادثی است که تحقق آنها نشانه وقوع قیامت است. از این رو، صاحبان جوامع حدیثی بابی با عنوان «اشراف الساعه» گشوده‌اند. (سوره محمد، آیه ۸۱). اما در برخی از منابع اهل سنت و برخی جوامع حدیثی شیعه، نشانه‌های ظهور مهدی (عج) با علامت‌های نزدیک شدن برپایی قیامت آمیخته شده است. در حالی که آخرالزمان ناظر به قسمت پایانی همین عالم است ولی اشراف الساعه نشانه‌های برپایی قیامت است (طباطبایی، المیزان، ۱۴۰۲ق، ج ۸، ص ۲۳۶.)

پس از ظهور منجی

پس از ظهور این نشانه‌ها نوبت به ظهور منجی می‌رسد که از مهم‌ترین رویدادهای آخرالزمان دانسته شده است. (علامه مجلسی، بحار الأنوار، ۱۴۰۳ق، ج ۵۲، ص ۱۸۱)

از مهم‌ترین رویدادهای پس از ظهور امام مهدی می‌توان به این موارد اشاره کرد:

۱. مبارزه با ظلم و فساد و ریشه‌کن کردن آن (اصغری، «آخر الزمان»، ۱۳۸۷ش، ج ۱، ص ۲۷.)

۲. نجات بشریت از تنگنای گناه و ظلم و جور و فساد یکی از آرمان‌های اوست که در این زمان تحقق می‌یابد، چنان که حضرت علی (ع) می‌فرماید: «در عصر حکومت مهدی (عج) بساط زنا، شراب خواری و ربا برچیده خواهد شد».

۳. برقرار شدن و برپایی اسلام حقیقی و پرستش خداوند و یکتاپرستی در سراسر جهان

۴. عمومیت و گسترده‌گی دین

۵. عمل به فضایل و ارزش‌های دینی و اهتمام به احکام و دستورهای دین به صورت دقیق

۶. برقراری عدالت و مساوات؛ به گونه‌ای که اموال در جامعه میان مردم به طور یکسان تقسیم می‌گردد (طبرسی، مجمع البیان، مكتبة العلمية الإسلامية، ج ۳، ص ۲۵.)

۷. برقراری امنیت؛ به گونه‌ای که جان، مال و حیثیت افراد جامعه از تجاوز دیگران در امان می‌باشد و به واسطه منجی راه‌ها امنیت می‌یابد

۸. برقرار شدن آسایش و رفاه برای عموم مردم به گونه‌ای که همه خوردنی‌ها در اختیار بشر قرار می‌گیرد و افراد به سهولت می‌توانند از اموال استفاده کنند (مفید، الإرشاد، ۱۴۱۳ق، ج ۲، ص ۳۸۱)

۹. توسعه عمران و آبادی در سراسر جهان

۱۰. ایجاد محبت و دوستی و صمیمیت در میان مردم؛ به گونه‌ای که فردی از اندوخته برادر دینی‌اش آنچه که نیاز دارد بدون اینکه منعی در کار باشد برمی‌دارد

۱۱. متکامل شدن عقول و آمادگی بشر برای بهرهمندی از تعالیم الهی

۱۲. تکامل و گسترش یافتن علم و دانش در همه ابعاد و برخوردار شدن افراد جامعه از کامل‌ترین مواهب علمی

۱۳. عمل به کتاب خدا و سنت رسول خدا(ص) (الهیات تطبیقی (علمی پژوهشی) سال پنجم، شماره یازدهم، بهار و تابستان، ۱۳۹۳ ص ۹۴۱ و ۹۶۱)

مقایسه علائم ظهور با علائم روز قیامت:

در اسلام روی هم رفته برای روز رستاخیز و ظهور بیش از ۲۰۰۰ نشانه در کتب حدیث نقل شده است که میتوان آنها را به چهار دسته ی ۱-فتن ۲-ملاحم ۳-اشراف الساعه ۴-علائم ظهور تقسیم نمود، که در اینجا به تعریف هر یک به طور جداگانه پرداخته خواهد شد تا هر کدام از این چهار دسته که به رستاخیز مربوط میشود، مشخص شود. البته مشخص میشود که اشراف الساعه فقط به روز رستاخیز مربوط است و مورد چهارم یعنی علائم ظهور با سه دسته دیگر اشتراکهایی دارد.

۱-فتن: فتنه از ریشه فتن، در لغت به معنای امتحان و آزمایش است. ابن فارس کارشناس ریشه یابی لغات میگوید فتن یک واژه صحیحی است که بر امتحان و آزمایش دلالت میکند (ابن فارس، معجم مقاییس اللغة، ج ۴، ص ۴۷۲) سپس افزاید: "اگر طلا را با آتش بگدازند، گویند: فتننت الذهب بالنار؛ یعنی طلا را با آتش آزمودم" پس میتوان حوادث وحشتناکی که پیش از ظهور رخ می دهد تا مردم در آن گداخته شوند و فلز آنها شناخته شود و معیار تمام عیار آنها معلوم شود را فتنه دانست.

به اعتبار سندی معتبر، حدیثی از رسول اکرم (ص) در این مورد چنین نقل میکند: "بعد از من چهار فتنه بر شما فرود می آید که در اولی خون ها مباح شود، در دومی خون ها و ثروت ها مباح گردد، در سومی خون ها و ثروت ها و ناموس ها مباح شود و در چهارمی آشوبی کور و کر جهان را مضطرب سازد.

در عقاید مسیحیان نیز فتنه های آخرالزمان این چنین ترسیم شده است: "این را نیز باید بدانی که در زمانهای آخر، مسیحی بودن بسیار دشوار خواهد بود زیرا مردم خداپرست، پول دوست، مغرور و متکبر خواهند بود، و خدا را مسخره کرده، نسبت به والدین نامطیع و ناسپاس خواهند شد و دست به هر عمل زشتی خواهند زد. مردم سنگدل و بی رحم، تهمت زن و ناپرهیزکار، خشن و منتفر از خوبی خواهند بود و کسانی را که میخوانند زندگی پاکی داشته باشند به باد تمسخر خواهند گرفت. در آن زمان، خیانت در دوستی امری عادی به نظر خواهد آمد، انسانها خودرای، تندخو و مغرور خواهند بود و عیش و عشرت را بیشتر از خدا دوست خواهند داشت. به ظاهر افرادی مومن، اما در باطن بی ایمان خواهند بود. فریب اینگونه اشخاص خوش ظاهر را نخور. (نامه دوم پولس به تیموتائوس،) در کتب فتن به تفصیل از فتنه های پیش از ظهور، چون سفیانی، دجال(کسی که ادعای منجی بودن میکند) فتنه های یمن، بربر، مصر، حبشه، شام و بغداد یاد شده است. نوسترادموس ستاره شناس و پزشک غربی در کتاب اشعار خود طی پیش گویی هایی از این فتنه ها به تناوب یاد کرده است و برای مثال کلمه بربر را مکرر برای اشاره به فتنه بربرها به کار برده است. مثلاً در دوره پنجم، قطعه ۷۵ از اشعار خود میگوید: "...اما همان سکاندار هفت سال پس از آن ماجرا در شورش خونین درگیر میشود و بدینسان در میانهی بربرها وحشت آفرینی خواهد کرد." و یا در دوره پنجم، قطعه ۸۰ از اشعار خود میگوید: "اوکه میوس سرانجام به شهر بزرگ بیزانتین می رسد. اتحادیه بربر ها در هم شکسته شود و از دور قانون، آنکه شرک آمیزتر است، منسوخ میشود. مردمان آزاد و بربرها نبردهایی پی در پی دنبال خواهند کرد. ۲- ملاحم :جمع ملحمه به معنای جنگ و کشتار است. ابن فارس در این رابطه میگوید: "لحم به معنای تداخل است و گوشت را از این جهت لحم گویند که برخی از اجزای آن در برخی دیگر فرو رود، و جنگ را ملحمه گویند، به دو جهت: یکی اینکه افراد در جنگ در صفوف یکدیگر فرو روند و دیگر آنکه کشته ها در آن همانند گوشت روی هم انباشته شوند. (ابن فارس، ب؛ ص ۲۳۸)

روایات فراوانی حکایت از وقوع یک جنگ جهانی پیش از ظهور دارد، اما بعید است که بتوان آنرا بر دو جنگ جهانی اول و دوم تطبیق داد زیرا صفاتی که برای آن جنگ جهانی موعود در روایات آمده است با اوصاف این دو جنگ تفاوت دارد، از امیر مؤمنان منقول است که فرمودند: پیش روی قائم

(علیه السلام) مرگی سرخ و مرگی سفید پدیدار گردد و ملخهای خونرنگ، وقت و بی وقت هجوم آورند. اما مرگ سرخ یعنی شمشیر و مرگ سفید یعنی طاعون. (کورانی، ترجمه مهدی حقی؛ ص ۱۹۷)

در منابع مسیحی نیز به وقوع جنگ ها و قتل‌های فراوانی در این مورد به صورتی که در ادامه خواهد آمد، اشاره شده است: از دور و نزدیک خبر جنگ‌ها به گوش شما خواهد رسید. اما پریشان نشوید، زیرا جنگ‌ها رخ خواهد داد؛ اما آخر دنیا در آن زمان نیست. (متی، ۲۴۶) قوم‌ها و ممالک جهان با یکدیگر به ستیز برخوانند خواست. (متی، ۲۴۷) در نقاط دور و نزدیک جنگ‌های بسیاری بروز خواهد کرد ولی این علامت فرا رسیدن آخر زمان نیست. (مرقس، ۲۱۲) ۳-اشراط الساعة: اشراط جمع شرط به معنای نشانه و سرآغاز است. ابن فارس‌گوید: "شرط فقط یک معنی دارد و آن نشانه است. ساعه به معنای رستاخیز است. اشراط الساعة یعنی نشانه‌های رستاخیز. (ابن فارس، ج؛ ص ۲۶۰) کتابهایی که در این رابطه مستقلاً تدوین یافته اند، اشراط الساعة نام دارند. یکی از مشهورترین آنها کتاب الاشراف لاشراط الساعة از سید محمد بن عبدالرسول برزن‌جی، متوفای ۱۱۰۳ ه.ق می‌باشد، که در قاهره، دمشق و بیروت به طور مکرر به چاپ رسیده است.

۴-علائم ظهور: همان طور که قبلاً توضیح داده شد علائم از ریشه علم به معنای نشانه است و نشانه‌های ظهور منجی آخرالزمان می‌باشد. بسیاری از کتب پایه و مرجع مربوط به نشانه‌های ظهور و دیگر مسائل مهدویت، در کشاکش روزگار، به ویژه در تهاجم مخالفان به کتابخانه‌های شیعیان دستخوش آتش سوزی شده است و از بین رفته اند و فقط گزارشی از آنها در کتابهایی چون رجال نجاشی و فهرست شیخ طوسی باقی مانده است. کهن‌ترین اثر بر جای مانده از این سری کتب از اوایل قرن سوم هجری کتاب ارزشمند الفتن اثر نعیم بن حماد مروزی می‌باشد که تعدادی از نسخه‌های دست نویس آن تا زمان ما محفوظ مانده است. از ویژگی‌های بارز این کتاب گستردگی و جامعیت آن است که بیش از ۲۰۰۰ حدیث پیرامون فتن، ملاحم و نشانه‌های ظهور را در بر دارد.

وضعیت شرایع الهی و پیروان آنها در عصر ظهور و در حکومت مهدوی

جهان پس از ظهور (موفقیت منجی)

عمل رجعت

رجعت از رویدادهای بسیار مهم در عصر طلایی جهان و پس از ظهور منجی و فعالیت‌های وی، رجعت است. منظور از رجعت زنده شدن برخی از افراد است که شامل گروهی از صالحان و گروهی از بدکاران خواهد بود.

مفهوم رجعت

۱. رجعت به معنای بازگشت است (ابن منظور، لسان العرب) و منظور از آن زنده شدن عده‌ای از مردگان و بازگشت آنان به دنیا در دوران ظهور حضرت مهدی است. (سید مرتضی، رسائل المرتضی، ۱۴۰۵ق، ج ۱، ص ۱۲۵) در روایات از الفاظی همچون «کرّه»، «ردّ» و «حشر» برای اشاره به رجعت استفاده شده است. برخی از شیعیان، رجعت را به معنای زنده شدن ائمه و پاکان ندانسته؛ بلکه آن را به معنا بازگشت قدرت به مکتب اهل بیت می‌دانند که باعث حاکمیت اندیشه‌های منسوب به امامت و شیعه بر جهان خواهد شد (طبرسی، مجمع البیان، ۱۴۰۸ق، ج ۷، ص ۲۳۴).

البته در منابع اشاره نشده چه کسی یا گروهی رجعت را چنین تفسیر کرده است

رجعت از دیدگاه شیعه

اعتقاد به رجعت از ضروریات مذهب شیعه شمرده شده است؛ البته برخی انکار آن را موجب خروج از دین نمی‌دانند رجعت را بالاترین نشانه آشکار در تشیع دانسته‌اند و برخی از عالمان شیعه نظیر شیخ مفیدسید مرتضی، و علامه مجلسی بر صحیح بودن اعتقاد به رجعت ادعای اجماع نموده‌اند. طبسی سیزده نفر از بزرگان شیعه را نام برده که ادعای اجماع نموده‌اند شیخ حرعاملی نیز معتقد است هیچ‌یک از علمای امامیه رجعت را انکار یا احادیث آن را تضعیف و تاویل نکرده است. (طبسی، الشیعه والرجعه، ۱۳۷۵ق، ج ۱، ص ۹۳) اعتقاد به رجعت در قرن نخست در میان شیعه معروف بود و در کتاب سلیم بن قیس از قدیمی‌ترین کتاب‌های شیعه مطرح شده است. در قرن دوم و سوم اعتقاد به آن از نشانه‌های آشکار شیعه شمرده شده و فضل بن شاذان دو کتاب در این موضوع نوشته است. احادیث زیادی درباره رجعت در الکافی آمده و شیخ صدوق نیز برخی از این احادیث را در آثارش ذکر و اعتقاد به آن را درست دانسته است (کلینی، الکافی، ۱۴۰۷ق، ج ۱، ص ۱۹۶)

ادله : عالمان شیعه دلایلی را در اثبات اعتقاد به رجعت اقامه کرده و به اشکالات مخالفان پاسخ داده‌اند. از جمله این آثار می‌توان به اوائل المقالات کتاب شیخ مفید در قرن چهارم، رسائل المرتضی اثر سید مرتضی در قرن پنجم اشاره کرد. حر عاملی نیز در کتاب الایقاظ دوازده دلیل در این زمینه ذکر کرده است. (سید مرتضی، رسائل المرتضی، ۱۴۰۵ق، ج ۱، ص ۲۵). این دلایل به دو دسته‌اند:

ادله‌ای که می‌گویند رجعت امکان وقوع دارد

۱. عقل

عقل هیچ‌گونه مانعی برای زنده شدن مردگان پس از مرگ تصور نمی‌کند. امکان آن را کاملاً درک می‌کند؛ زیرا خداوند قدرت زنده کردن دارد و تاکنون برخی را در همین عالم زنده نموده که آیات و روایات متعددی بر وقوع آن در امت‌های پیشین دلالت می‌کند و بهترین دلیل بر امکان چیزی، وقوع آن است (حر عاملی، الایقاظ، ۱۳۸۰ ش)

ادله‌های اثبات رجعت

۲. قرآن

شیعیان برای رجعت از آیات قرآن دلایل‌های فراوانی آورده‌اند. حر عاملی بیش از شصت آیه طبسی بیش از هفتاد آیه علامه مجلسی بیش از صد و بیست آیه بر رجعت تفسیر و تطبیق کرده‌اند. یکی از روشن‌ترین آیات در این زمینه آیه ۸۳ سوره نمل است: «و روزی که ما از هر امتی، گروهی را از کسانی که آیات ما را تکذیب می‌کردند محشور می‌کنیم و آن‌ها را ننگه می‌داریم تا به یکدیگر ببیوندند.» در این آیه از زنده شدن گروهی از انسان‌ها سخن می‌گوید در حالی که آیاتی که درباره روز قیامت هستند، همواره از زنده شدن «همگان» سخن می‌گویند مانند: «ما همه آنها را در این هنگام محشور می‌کنیم به گونهای که حتی یک نفر را ترک نخواهیم گفت. این تفاوت نشان می‌دهد که آیه ۸۳ سوره نمل به یک زنده شدن محدودتر اشاره دارد که همان رجعت است.

قرآن به مواردی از رجعت در اقوام گذشته اشاره نموده است: داستان عزیر گروهی از بنی اسرائیل و هزاران نفر دیگر که می‌توان نتیجه گرفت در طول تاریخ رجعت به شکل‌های متفاوتی واقع شده است. (حر املى، الایقاظ، ۱۳۸۰ ش، ص ۱۲۴) در کتاب مقدس نیز به نمونه‌هایی از رجعت افراد اشاره شده است: زنده شدن کودکی به دست الیشع زنده شدن پسری به دست ایلیم طبق این نقل‌ها و داستان‌ها، رجعت

(یعنی اینکه قبل از وقوع قیامت برخی از مردگان زنده شوند) امری ممکن است و زنده شدن مردگان در همین دنیا نیز امکان وقوع دارد. روایات و دعاها - زیارتنامه‌ها نیز بر اثبات رجعت تاکید دارند

رجعت کنندگان

مشهور این است که رجعت به کسانی اختصاص دارد که یا از مؤمنان خالص و یا از کافران خالص بوده‌اند. احادیث فراوانی از رجعت انبیا، اولیای خدا به ویژه امام حسین (ع)، امام علی (ع) و اهل بیت (ع) به هنگام ظهور امام مهدی (عج) سخن گفته‌اند.

در برخی احادیث به رجعت جمعی از اصحاب خاص پیامبر (ص) و امام علی (ع) اشاره شده است. رجعت شهدا نیز مورد تأکید برخی احادیث است. در کنار اینها، از رجعت کافران و منافقان مهم نیز یاد شده است. تمام این موارد را می‌توان ذیل عنوان مشهور «خالصان در کفر و ایمان» آورد (طاهری، رجعت، ۱۳۸۴ش، ص ۱۳۶)

از احادیث برمی‌آید که رجعت اختصاص به مسلمانان ندارد. برای مثال در برخی احادیث، به بازگشت دانیال، یوشع، عیسی و خضر اشاره شده است. برخی مؤمنان ادیان گذشته مانند اصحاب کهف نیز رجعت خواهند کرد احادیثی که از رجعت کنندگان اقوام یا گروهی از هر امت و مانند آن سخن گفته خیلی واضح و روشن نیست ولی از تمام این احادیث می‌توان نتیجه گرفت که مؤمنان خالص و کافران خالص رجعت خواهند کرد (مجلسی، بحار الانوار، ۱۴۱۰ق، ج ۵۳، ص ۴۰ و ۷۶ و ۷۷ و ۹۰)

تکرار رجعت امام علی (ع)

در چندین روایت تصریح به رجعت‌های متعدد امام علی (ع) شده است. بر این اساس امام با عذاب دشمنان، حکوت زمین را برعهده خواهد داشت. برخی معتقدند روایات تعدد رجعت حضرت امیر، جای تأمل دارند. زیرا سند آنها صحیح نمی‌باشد و دلالت آنها نیز تمام نیست و قابل تأویل است. مثلاً احتمال می‌رود که شجاعت و بازگشت برای کشتن دشمنان در جنگ باشد. و برخی با بررسی سند و دلالت آن معتقد به صحیح نبودن این احادیث هستند (سلیمیان، بازگشت به دنیا در پایان تاریخ، ص ۵۷)

رجعت امام مهدی

بر اساس روایات و قسمتی از دعای دحوالارض، امام مهدی(عج) دوباره زنده خواهد شد و به این دنیا برمی‌گردد. البته درباره این رجعت دو نظریه متفاوت وجود دارد. بعضی معتقد به رجعت حضرت مهدی هستند و می‌گویند: روایاتی که رجعت را برای همه ائمه ثابت می‌کند شامل امام مهدی(عج) هم می‌شود؛ زیرا او یکی از ائمه می‌باشد. برخی منکر رجعت حضرت مهدی هستند و معتقدند: روایات این موضوع سند خوبی ندارد و چنین امر مهمی نیاز به دلیل قوی دارد. رجعت حضرت مهدی در عصر ظهور از روایات رجعت ائمه فهمیده نمی‌شود (طاهری، رجعت، ۱۳۸۴ش، ص ۱۴۷)

رجعت زنان

فقط در یک حدیث، اشاره به تعداد ۱۳ زن شده که به هنگام ظهور زنده خواهند شد و یاری‌گر حضرت خواهند بود برخی از آنان عبارتند: «قواء دختر رشید، ام ایمن، حبابه والبیه، سمیه مادر عمار یاسر، زبیده، ام خالد احمسیه، ام سعید حنفیه، صیانه ماشطه، ام خالد جهنیه» (محسنی، رجعت در عصر ظهور، ۱۳۸۹ش، ص ۲۳۶)

چگونگی رجعت

یکی از بحث‌ها درباره رجعت آن است که کسانی که رجعت می‌کنند با همان بدن سابق رجعت می‌کنند یا با یک بدن جدید هستند و این بدن جدید مادی است یا غیرمادی. که در این رابطه اختلاف است شهید مطهری با نقل قول از فیض کاشانی معتقد است رجعت بازگشت شبیح و یک جسم خاص رقیقی است که با این جسم‌ها فرق داشته، نظیر جسم‌هایی که اهل مکاشفه ادعای رؤیت می‌کنند (شیخ مفید، اوائل المقالات، ۱۴۱۴ق، ص ۴۶). (محمدعلی شاه‌آبادی و شاگردش امام خمینی معتقدند: رجعت با بدن مثالی است و مانند معاد با این بدن خاکی عنصری دنیوی نخواهد بود. رجعت به نحو تمثیل مثالی است. اگرچه در عالم ملک صورت بگیرد، و رجعت امام حسین(ع) هم ممکن است به این نحو باشد؛ زیرا بر اصل رجعت دلیل وجود دارد اما کیفیت آن مشخص نیست. و کیفیت آن ضروری مذهب نیست البته نظریات دیگری نیز وجود دارد. مثلاً شیخیه به رجعت آن‌گونه که شیعیان دیگر اعتقاد دارند معتقد نیستند و رجعت را با جسم هورقلیایی می‌دانند (اردبیلی، تقریرات فلسفه، ۱۳۸۱ش، ج ۳، ص ۱۹۵)

زمان رجعت

میان علمای شیعه درباره زمان رجعت، اختلافی وجود ندارد و تقریباً تمام کسانی که در موضوع رجعت سخن گفته‌اند، آن را هم زمان با ظهور امام مهدی(ع) دانسته‌اند. البته برای آن دو مرحله ذکر شده است:

مرحله اول: رجعت در آستانه ظهور

این مرحله که اندکی پیش از ظهور امام زمان(عج) است جمعی از یاران امام مهدی رجعت می‌کنند که تعداد یاران را کامل می‌کنند. در این دوره غیر از اینان افراد دیگر رجعت نمی‌کنند.

مرحله دوم: رجعت پس از دوره حکومت امام مهدی(عج) این دوره سال‌ها پس از ظهور است. با پایان یافتن عمر حضرت مهدی، رجعت عمومی رجعت کنندگان اتفاق می‌افتد(رستمیان، بهرامی و زارعی، ۱۳۹۶ش، ص ۱۲) برخی درباره رجعت اهل بیت گفته‌اند: آنان از مدت‌ها قبل از ظهور امام زمان در دنیا حضور جسمانی خواهند داشت. (ری شهری، دانشنامه امام مهدی، ۱۳۹۳ش، ج ۸، ص ۷۹. (البته سست بودن و بی‌پایه بودن این اعتقاد از سوی برخی دیگر بیان شده است(یعقوبی، سلسله جزوات به سوی ظهور، بی‌تا، جلسه ۱۰، ص ۸).

فلسفه رجعت

درباره فلسفه رجعت و اینکه چرا خداوند کسانی را پیش از قیامت زنده می‌کند، نظراتی بیان شده است، از جمله: پاداش صالحان و مجازات مجرمان: احادیث، تصریح دارند که باز گرداندن مجرمان، برای مجازات دنیوی آنان است و مجازات دنیوی، هیچ منافاتی با عذاب آخرت ندارد و ظلم نیست، چنان که اگر قاتلی را در دنیا قصاص کنند، باز هم در آخرت عذاب در انتظارش هست. چشیدن شیرینی اجرای عدالت در دنیا، حق مظلومان است. تقویت امید و آمادگی منتظران: رجعت این امید را به مردمان می‌دهد که حتی اگر مردند، در دولت امام مهدی زنده شوند و زمان ظهور را درک کنند. این امید مردمان را تشویق می‌کند تا تلاش کنند جزو مؤمنان خالص قرار بگیرند. ایجاد فرصت عمل برای شماری از نیکان: مؤمنان خالص که ظرفیت‌های بیشتری برای عمل در راه حق داشته‌اند و به دلیل عمل سران کفر و نفاق، از راه باز مانده‌اند، دوباره به زندگی باز گردند تا ضمن یاری دولت حق، خود به مراتبی برتر در سیر الی الله دست یابند. (حجامی، به سوی انحراف، بی‌تا، ص ۲۴۲-۲۴۸)

بازگشت عیسی مسیح(ع)

طبق روایات اسلامی یکی از رویدادهای مهم عصر ظهور، نزول حضرت عیسی از آسمان می باشد. قطب الدین راوندی، الخرائج والجرائح، ۱۴۰۹ق، ج ۲، ص ۸۴۱.) از این روایات برمی آید که وی در انقلاب جهانی آخرالزمان شرکت و حضور دارد و برای اقامه قسط و عدل از آسمان فرود می آید، اما زیر لوای امام مهدی است و مستقل عمل نمی کند. حضرت عیسی (ع) در سرزمین فلسطین فرود می آید و بر مهدی (عج) سلام می کند و پشت سر آن حضرت نماز می گزارد و به او در کشتن دجال کمک می کند. (کلینی، الکافی، ۳۷۵ش، ج ۸، ص ۳۹۶؛)

بشارت ظهور حضرت مهدی (ع) در کتاب تورات

در کتاب تورات که از کتب آسمانی به شمار می رود و هم اکنون در دست اهل کتاب و مورد قبول آنهاست بشارات زیادی از آمدن مهدی موعود و ظهور مصلحی جهانی در آخر الزمان آمده است که چون مضمون های آن بشارت در قرآن کریم و احادیث قطعی و متواتر اسلامی به صورت گسترده ای وارد شده و نشان می دهد که مساله مهدویت اختصاص به اسلام ندارد و قسمتی از آن بشارت را در اینجا می آوریم و برخی از نکات آنها را توضیح می دهیم تا موضوع تشکیل حکومت واحد جهانی و تبدیل همه ادیان و مذاهب مختلف به یک دین و آیین مستقیم بر همگان روشن شود گفتنی است که چون در کتاب عهد عتیق (یعنی تورات و ملحقات آن) همچون کتاب انجیل از بازگشت و رجعت حضرت عیسی علیه السلام سخن به میان آمده است و این مطلب رابطه مستقیم با ظهور حضرت مهدی عج دارد نگارنده نیز در ضمن بشارات ظهور فرازهایی از تورات را آورده است تا دانسته شود که قوم یهود نیز بر اساس آنچه در کتابهای مذهبی خودشان آمده است همچون مسلمانان به رجعت و بازگشت حضرت عیسی معتقدند و در این باره تردید ندارند که بالاخره روزی فرا می رسد که حضرت عیسی روح الله به زمین باز می گردد و برخی از آنها را تنبیه و از برخی دیگر انتقام می گیرد هرچند که بسیاری از آنان بر اثر آیات و معجزاتی که از حضرت مهدی و عیسی مسیح می بینند ایمان آورده و تسلیم می شوند و در برابر حق خاضع و خاشع می گردند (هاشمی شهیدی ، سید اسد الله ، ظهور حضرت مهدی از دید گاه اسلام ، ص ۳۰۵ : ۱۳۸۷)

بشارات ظهور حضرت مهدی در زبور داود

در زبور داود که تحت عنوان مزامیر در لابلای کتب عهد عتیق آمده نوید هایی درباره ظهور حضرت مهدی به بیانهای گوناگون داده شده است و می توان گفت در هر بخشی از زبور اشاره

ای به ظهور مبارک آن حضرت و نویدی از پیروزی صالحان بر شریران و تشکیل حکومت واحد جهانی و تبدیل ادیان و مذاهب مختلف به یک دین محکم و آیین جاوید و مستقیم موجود است . و جالب توجه اینکه مطالبی که قرآن کریم در باره ظهور حضرت مهدی از زبور نقل کرده است عیناً در زبور فعلی موجود و از دست برد تحریف و تفسیر مصون مانده است قرآن کریم چنین می فرماید و لقد کتبنا فی الزبور من بعد الذکر ان الارض یرثها عباد الصالحون (سوره انبیاء آیه ۱۰۵) ما علاوه بر ذکر (تورات) در زبور نوشتیم که در آینده بندگان صالح من وارث زمین خواهند شد . (هاشمی شهیدی ، سید اسد الله ، ظهور حضرت مهدی از دید گاه اسلام ، ص ۳۰۶ : ۱۳۸۷)

قسمتهایی از متن اناجیل و سایر کتب مقدس عهدجدید: - ۹ در انجیل متی، نویدهایی مبنی بر ظهور منجی آخرالزمان آمده است، از آن جمله: - "پس اگر شما را گویند اینک در صحرا است بیرون مروید، یا آنکه در خلوت است باور مکنید. زیرا همچنان که برق از مشرق ساطع شده تا به مغرب ظاهر میشود ظهور پسر انسان نیز چنین خواهد شد. آنگاه علامت پسر انسان در آسمان ظاهر گردد و در آن وقت جمیع طوایف زمین سینهزنی کنند و پسر انسان را ببینند که بر ابرهای آسمان با قوت و جلال عظیم میآید (انجیل متی، باب ۲۴، بندهای ۳۱ و ۲۳ و ۲۶) اما چون پسر انسان در جلال خود با جمیع ملائکه مقدس خویش آید، آنگاه بر کرسی جلال خویش خواهد

نشست و جمیع امتها در حضور او جمع شوند و آنها را از همدیگر جدا میکند، به قسمی که شبان میشها را از هم جدا میکند" (همان، باب ۲۵، بندهای ۳۹ و ۳۲) - عیسی ایشان را گفت: هر آینه به شما میگویم: شما که

مرا متابعت نموده‌اید، وقتی که پسر انسان بر کرسی جلال خود نشیند، شما نیز به دوازده کرسی نشسته بر دوازده سبط داوری خواهید نمود. و هر که به خاطر اسم من خانه ها یا برادران یا خواهران یا پدر یا مادر یا زن یا فرزندان یا زمینها را ترک کرد، صد چندان خواهد یافت و وارث حیات جاودانی خواهد گشت" (همان، باب ۱، بندهای ۲۱ و ۲۱)

۲. در انجیل مرقس از آن روز و ساعت، غیر از پدر، هیچ کس اطلاع ندارد، نه فرشتگان در آسمان و نه پسر هم، پس بر حذر و بیدار شده دعا کنید، زیرا نمیدانید که آن وقت کی میشود. مثل کسی که عازم سفر شده خانه خود را واگذار و خادمان خود را قدرت داده، هر یکی را به شغلی خاص مقرر نماید و دربان را امر فرماید که بیدار بماند. پس بیدار باشید زیرا نمیدانید که چه وقت صاحب خانه میآید. در شام

یا نصف شب یا بانگ خروس یا صبح. مبدا ناگهان آمده شما را خفته یابد. اما آن چه به شما می‌گویم به همه می‌گویم، بیدار باشید (کتاب مقدس، انجیل مرقس، باب ۹۳ بند ۳۳).

۳. در انجیل لوقا آمده است: زیرا هر که از من و کلام من عار دارد پسر انسان نیز وقتی که در جلال خود و جلال پدر و ملائکه مقدسه آید از او عار خواهد داشت لیکن هر آینه به شما می‌گویم که بعضی از حاضرین در اینجا هستند که تا ملکوت خدا را نبینند ذائقه موت را نخواهند چشید" (کتاب مقدس، انجیل لوقا، باب ۱۶ بندهای ۲۶ و ۲۳) - پس خود را حفظ کنید، مبدا دل‌های شما از پرخوری و مستی و اندیشه‌های دنیوی سنگین گردد و آن روز ناگهان بر شما آید، زیرا که مثل دامی بر جمیع سکنه روی زمین خواهد آمد. پس در هر وقت دعا کرده بیدار باشید تا شایسته آن شوید که از جمیع این چیزهایی که به وقوع خواهد پیوست نجات یابید و در حضور پسرانسان بایستی (انجیل لوقا، باب ۲۹ بندهای ۳۶ - ۳۴) و در آفتاب و ماه و ستارگان علامات خواهد بود، و بر زمین تنگی و حیرت از برای امتها روی خواهد نمود، به سبب شوریدن دریا و امواجش و دل‌های مردم ضعف خواهد کرد، از خوف و انتظار آن وقایعی که بر ربع مسکون ظاهر می‌شود، زیرا قوت آسمان متزلزل خواهد شد. آنگاه پسر انسان را خواهند دید که بر ابری سوار شده با قوت و جلال عظیم می‌آید (همان، باب ۲۹ بندهای ۲۳ - ۲۵)

۴. در انجیل یوحنا می‌خوانیم: - و پدر قدرت بخشیده است که داوری هم بکند، زیرا که پسر انسان است و از این تعجب می‌کند، زیرا ساعتی می‌آید که در آن جمیع کسانی که در قبور می‌باشند آواز او را خواهند شنید و بیرون خواهد آمد، هر که اعمال نیکو کرد رای قیامت حیات و هر که اعمال بد کرد به جهت قیامت داوری (کتاب مقدس، انجیل یوحنا، باب ۵ بندهای ۲۶ تا ۹۶۱ الهیات تطبیقی، (علمی پژوهشی) سال پنجم، شماره یازدهم، بهار و تابستان ۹۳۱۳ - ۲۱) و من از پدر سوال می‌کنم و تسلی دهندهای دیگر به شما عطا خواهد کرد تا همیشه با شما باشد. یعنی روح راستی که جهان نمیتواند او را قبول کند زیرا که او را نمی‌بینند و او را نمی‌شناسند، اما شما او را می‌شناسید زیرا که با شما می‌ماند و در شما خواهد بود (همان، باب ۹۴ بند ۹۳) - (روح راستی که از پدر صادر می‌گردد، او بر من شهادت خواهد داد و شما نیز شهادت خواهید داد، زیرا که از ابتدا با من بوده اید (همان، باب ۹۶ بند ۱)).

۲: معناشناسی آخرالزمان در مسیحیت:

در میان مسیحیان از دورانی سخن گفته می‌شود که در آن بازگشت حضرت عیسی (ع) روی خواهد داد. رجعت مسیح در کتاب مقدس بیش از سیصد بار ذکر شده است و چندین باب کامل به این موضوع اختصاص دارد. حتی بعضی ادعا کرده‌اند که درک صحیح رجعت مسیح، کلید کتاب مقدس است.

طبق عقیده ایشان، مسیح دوباره در آخرالزمان می‌آید و برنامه نجات را کامل خواهد کرد (کتاب مقدس، متی، باب ۲۴، ۲۵) آنان بر این باورند که در بازگشت مسیح، جهان روی سعادت را خواهد دید و جهان پس از ظهور آن منجی در صلح و صفای کامل به سر خواهد برد و جنگ و خونریزی از جهان رخت برمی‌بندد و امتی بر امتی شمشیر نخواهد کشید. در فرهنگ مسیحی و کتاب مقدس اعتقاد غلبه حق بر باطل در این دوران روشن است و از دیدگاه ایشان منجی کل، مسیح می‌باشد.

نشانه‌های آخرالزمان و ظهور منجی:

در کتاب مقدس برای ظهور منجی که همان آمدن مسیح است نشانه‌هایی ذکر شده است که عبارتند از:

۱. مسیح زمانی ظهور می‌کند که مردم مجرم‌اند و ظلم دنیا را فرا گرفته است.
۲. قوم‌ها و ممالک جهان با یکدیگر به ستیز برخوانند خاست و در جاهای مختلف، قحطی و زمین لرزه روی خواهد داد.
۳. بعد از آن مصیبت‌ها، خورشید تیره و تار شده و ماه دیگر نور نخواهد داشت.
۴. بر اساس کتاب مقدس، ظهور دجال (ضد مسیح) نیز از وقایعی است که قبل از ظهور عیسی به وقوع می‌انجامد.

۳. معناشناسی آخرالزمان در یهودیت:

در دین یهود هم بارها به «روزهای آخر» یا «روز خداوند» (یوم یهوه) اشاره شده که دورانی است که در آن عظمت ملی یهود به آخرین حدّ اعتلای خود خواهد رسید و گناهکاران نابود خواهند شد (متی، باب ۲۴، آیه ۲۹؛ لوقا، باب ۲۱، آیه ۲۳-۲۵). و پادشاهی از نسل یسی (پدر داود) که روح خداوند بر او قرار گرفته و حکیم و خداترس است ظهور خواهد کرد و جهان را از عدل و خیر و برکت پُر خواهد نمود؛ چنان که گرگ با بزّه سکونت خواهد داشت و پلنگ با بزغاله خواهد خوابید.^[۶۹] روز خداوند روزی است که سیر تاریخ جهان به نقطه غایت و کمال خود می‌رسد (عاموس، باب ۵، آیه ۱۸-۲۰؛ باب ۲، آیه ۱۲-۱۷). (

ماشیح کیست؟

این آینده درخشان در اطراف شخصیت «ماشیح» که از جانب خداوند مأموریت خواهد داشت تا این دوران تازه و پر از شگفتی‌ها را آغاز کند تمرکز خواهد یافت. تلمود صدها بار به «ماشیح» و مأموریت او اشاره کرده است (عاموس، باب ۱۱، آیه ۱۸) اعتقاد عموم بر این است که «ماشیح» از نسل پادشاه داوود خواهد بود و در ادبیات دانشمندان یهود ملقب به فرزند داود است. ماشیح به نام‌های گوناگونی خوانده شده و آیاتی از کتاب مقدس که طبق تفسیر علمای یهود به ماشیح اشاره می‌کند این نام‌های گوناگون را مشخص ساخته است همچون شیلو، بینون، حنیناو منحم بن حیزقیآ.

وقایع پیش از ظهور ماشیح:

زمان ظهور ماشیح جنگ‌های سختی بین دولت‌ها در جریان است: هر وقت ببینی که دولت‌ها با هم به جنگ می‌پردازند منتظر قدم «ماشیح» باش، چون در دوره حضرت ابراهیم (ع) نیز چنین شد و هنگامی که دولت‌ها با هم به جنگ پرداختند برای ابراهیم نجات حاصل گردید. ظهور «ماشیح» با سختی‌ها و مشقت‌های طاقت فرسا همراه خواهد بود و پیش از ظهور او آشفتگی و فساد در جهان به بالاترین درجه خود خواهد رسید و مشکلات و سختی‌های زندگی غیرقابل تحمل خواهد شد. این کشمکش‌ها و جنگ‌های میان دولت‌ها، جنگ‌های گوگ و ماگوگ (یأجوج و مأجوج) نام دارد. (ارمیا ۱: ۱۶).

وقایع پس از ظهور ماشیح:

۱. شفای بیماران - پر ثمر شدن میوه‌های درختان - آباد شدن ویرانی‌ها - تجدید بنای اورشلیم
۲. برقراری صلح در سراسر طبیعت - محو شدن گریه و زاری و شیون در جهان
۳. نبود مرگ در جهان (شعیا، باب ۶۵، آیه ۱۹).

مدت پادشاهی ماشیح: درباره طول مدت این دوران نیز توسط علمای یهود نظریه‌های گوناگونی اظهار شده است و به صورت چهل سال، هفتاد سال، یکصد سال، ششصد سال، چهارصد سال، یک هزار سال، دو هزار سال و هفت هزار سال پیش‌بینی شده است. (اشعیا، باب ۶۵، آیه ۱۹.)

مدینه فاضله در یهود، مسیحیت و اسلام

حکومت موعود در آخرالزمان یا جامعه آرمانی از جمله مفاهیم مشترکی است که مورد توجه ادیان مختلف قرار گرفته و پیرامون چگونگی ظهور موعود، حکومت‌داری و ویژگی‌های مردم آن زمان مطالب زیادی در متون کهن این مکاتب می‌توان دید. در این میان، ادیان ابراهیمی از جمله مکاتب صاحب‌نظر در این زمینه بوده است و از جهات مختلف حکومت منجی موعود را مورد اهمیت قرار داده‌اند، لذا در این پژوهش سعی شده ضمن بیان تفصیلی از چگونگی مهدویت در اندیشه اسلام و حکومت ماشیح در مکتب یهود و حکومت عیسی مسیح در مسیحیت، فرایند حکومت آنها در آینده را به صورت ملموس‌تر و مطابق با ساختارهای امروزی مورد بررسی قرار داده، در ضمن آن، به مقایسه و تطبیق سه دین در این زمینه پردازیم، تا بدین گونه تفاوت‌ها و تشابهات این سه نگرش به شکل روشنتری بیان گردد. آرمان‌شهر یا مدینه فاضله از جمله مفاهیمی است که سال‌ها ذهن اندیشمندان زیادی را به خود مشغول کرده است و شاید بتوان گفت از همان ابتدا که بشر توانست مفهوم جامعه بشری را درک کند،

از پس سختی‌ها و مصائب، آرزوی چنین جامعه‌ای را با خود همراه می‌کرده است. این آرزوی بشر با ادیان به اوج خود می‌رسد و با ظهور مردی که منجی جهان است، حقیقت می‌یابد. هر یک از ادیان یهود، مسیحیت و اسلام با بیان یک سلسله شرایط و ویژگی‌های چنین جامعه‌ای در صدد ترسیم آرمانشهر الهی برای پیروان هستند. پس در ابتدای پژوهش با این سؤال مواجه می‌شویم که: «وجه تشابه و تمایز نظریه آرمانشهری در اندیشه سیاسی ادیان ابراهیمی چیست؟» سؤالی که در پاسخ به آن سعی می‌شود تا آرمانشهر را از جهت ساختار سیاسی، مبانی نظری مربوطه و کارکردهای آن مورد بررسی قرار دهیم و فرضیه‌ای که در پاسخ به این سؤال مطرح می‌گردد، با الهام از روش

تحلیل مقایسه‌ای و نظریه نظام سیاسی، الگوی آرمانشهری در ضمن توجه به رویکرد ساختارگرایی کارکردی است.

استفاده از روش تحلیل مقایسه‌ای باعث می‌شود تا به اطلاعات ارزشمندی درباره ویژگی، شکل، دامنه و عملکرد یک نظریه یا نهاد در درون همان نظریه و در مقایسه با نظریه‌ها و نهادهای مشابه دست پیدا کرد و در اینجا نیز الگویی است که با بهره‌گیری از آن می‌توان نظام آرمانشهری اسلام را با آنچه که به عنوان ساختار و نهاد در درون آرمانشهر یهود و مسیحیت ارائه می‌شود، به مقایسه درآورد.

نتیجه گیری

در آخر با تحقیقات به عمل آمده حاکی از این معناست که ادیان یهود و مسیح با دیدگاه خود وجود امام زمان و ظهور آن را با شرایط و ویژگیهایی بیان می‌کنند که در کل شباهت هایی روایی در گفتار آنها نسبت به دیدگاه ادیان دیگر وجود دارد و شرایط و ویژگیها را با دیدگاه خود بیان می‌کنند

از منابع تفسیری و قرآن کریم و با تکیه بر آیات قرآنی و روایات معتبر و متقن و منابع و مستندات همچنین با مقایسه کتابهای ادیان مسیح، یهود با قرآن در کل به این نتیجه رسیدیم که قرآن کریم بهترین منبع برای پیش بینی آینده بشر و وضعیت ادیان در آخر الزمان می‌باشد که در چنین شرایطی تمامی ادیان در نهایت تحت لوای اسلام و در یک مسیر خواهند بود همان طور که در قرآن خداوند می‌فرماید دین نزد خدا یکی است و آن هم اسلام یعنی همه تسلیم امر الهی می‌شوند و آینده بشر بر مبنای پیش بینی قرآن در آیه و نرید ان نمم الذین آینده خوب و پر

از عدالت از ان مستضعفان و نیکو کاران جهان خواهد بود و همه در نهایت پیروزی انقلاب امام عصر مدتها قبل از بر پایی قیامت با مساوات و در سایه حکومت عدل با عدالت زندگی خواهند نمود . مساله ظهور حضرت مهدی(عج) یکی از مباحث مهم در موضوع مهدویت است. تمام ادیان الهی- آسمانی از آمدن منجی و موعود آخرالزمان صحبت کرده اند. احادیث و روایات گوناگون از محقق شدن ظهور حضرت مهدی موعود(عج) صحبت کرده و همه ائمه اطهار از آمدن ایشان سخن گفته اند. در زمان ظهور با آمدن حضرت عیسی و پیوستن به امام زمان خیلی از مشکلات از جمله تکلیف دیگر ادیان مشخص می شود و با دعوت حضرت عیسی از اهل کتاب همه به دین اسلام میگردند و پشت سر امام زمان نماز می خوانند برخی از اندیشمندان موضوع مهدویت را اصلی قرآنی می دانند. با بررسی احادیث مهدویت دانسته می شود زمانی که حضرت ظهور می کنند؛ دولت کریمه را تشکیل داده و سیره و روش پیامبر(ص) را زنده کرده و کفر و شرک را نابود می کند. عدل را گسترش داده و در دوران ظهور ایشان بیماری و فقر و نفاق از بین می رود و زمین گنج های خود را بیرون می ریزد. ظهور حضرت نیازمند شرایط و زمینه است از جمله؛ وجود یارانی وفادار و با تقوا، آمادگی و پذیرش مردم، امدادهای غیبی و... می باشد.

منابع:

۱. آصفی، آیت الله محمد مهدی. انتظار پویا. ترجمه تقی متقی. چ هشتم. قم: بنیاد فرهنگی مهدی موعود(عجل الله تعالی فرجه الشریف)، ۱۳۹۰.
۲. آفتاب مهر، دو جلد، مولف جمعی از محققین مرکز تخصصی مهدویت، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، مرکز تخصصی امامت و مهدویت ۱۳۹۳.
۳. اربلی، ابوالحسن علی بن عیسی، کشف الغمه، با ترجمه و شرح علی بن حسین زواری، نشر اسلامی، ۱۳۸۲.
۴. اشتهااردی، محمد مهدی؛ حضرت مهدی فروغ تابان ولایت، انتشارات مسجد مقدس جمکران، ۱۳۸۰.
۵. انتظار در اندیشه ها. گروه مؤلفین. چ اول. قم: بنیاد فرهنگی مهدی موعود(عجل الله تعالی فرجه الشریف)، ۱۳۷۹.
۶. انجیل متی، باب ۲۴، بندهای ۳۱ و ۲۳ و ۲۶.
۷. کلینی، الکافی، ۱۴۰۷ق، ج ۱، ص ۱۹۶.
۸. اشراف الساعة الصغری و الکبری، شیخ عزالدین حسین، بیروت، دارالکتب العلمیة، ۱۴۱۳ق.
۹. الاعتقادات فی دین الامامیة، محمد بن علی بن بابویه القمی (شیخ صدوق)، قم، دار المفید، ۱۴۰۳ق.
۱۰. بحار الانوار الجامعة اخبار الائمة الاطهار: محمداقر مجلسی، بیروت، مؤسسة الوفاء، ۱۴۰۳ق.
۱۱. البرهان فی تفسیر القرآن، سید هاشم بن سلیمان بحرانی، قم، مؤسسة البعثة ۱۳۷۳ش.
۱۲. قرآن کریم و تفاسیر
۱۳. محسنی، رجعت در عصر ظهور، ۱۳۸۹ش، ص ۲۳۶.
۱۴. عاموس، باب ۵، آیه ۱۸-۲۰؛ باب ۲، آیه ۱۲-۱۷.
۱۵. هاشمی شهیدی، سید اسد الله، ظهور حضرت مهدی از دیدگاه اسلام، ص ۳۰۵: (۱۳۸۷)

۱۶. پیام قرآن، ناصر مکارم شیرازی و دیگران، قم، انتشارات نسل جوان، ۱۳۷۳ش.
۱۷. التبیان فی تفسیر القرآن، محمد بن حسن طوسی، قم، انتشارات جامعه مدرسین، ۱۴۱۳ق.
۱۸. کتاب مقدس، عهد قدیم (فارسی)، جمعیت یریتش و فورن، لندن، ۱۹۹۳م.
۱۹. مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، بیروت، مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۳ق.
۲۰. اشعیا، باب ۶۵، آیه ۱۹.
۲۱. مفید، محمد بن نعمان، الارشاد، تحقیق مؤسسه آل البيت (ع)، قم، المؤتمر الألفية، ۱۴۱۳ق.
۲۲. موسوی اصفهانی، محمدتقی، مکیال المکارم، مترجم سید مهدی حائری قزوینی، قم، انتشارات دارالثقلین، ۱۳۸۳ش.
۲۵. طاهری، حبیب الله؛ سیمای آفتاب، چاپ اول، انتشارات زائر، ۱۳۸۰
۲۶. طباطبایی، سید محمدحسین؛ شیعه در اسلام، بوستان کتاب، ۱۳۸۸.
۲۷. طبرسی، احمد بن علی؛ احتجاج، ۲ جلد، مترجم بهراد جعفری، انتشارات دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۱
۲۸. ری شهری، دانشنامه امام مهدی، ۱۳۹۳ش، ج ۸، ص ۷۹.